

Sygn. akt II C 26/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach Wydział II Cywilny Ośrodek (...) w R.

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Gawlik

Protokolant: Bogumiła Brzezinka

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2014 roku w Rybniku

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości M. S. (...) .H.U. (...)

przeciwko M. C.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli ewentualnie ustalenie bezskuteczności umowy i nakazanie wydania nieruchomości

1. oddała powództwa;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt II C 26/14

UZASADNIENIE

Powód Syndyk Masy Upadłości M. S. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) .H.U.H (...) wniósł o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli tej treści, że przenosi ona na rzecz Upadłego M. S. prawo własności nieruchomości objętej KW numer (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim położonej w R., stanowiącej działkę (...), karta mapy 2 o obszarze 1.135 metrów kwadratowych, prawo własności nieruchomości objętej Kw numer (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim położonej w W. obręb R. stanowiącej działki numer (...) o łącznej powierzchni 484 metry kwadratowe oraz prawo własności lokalu niemieszkalnego numer (...) stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w P. przy ulicy (...) składającego się z sali sprzedaży z wiatrołapem, dwóch pomieszczeń magazynowych, 2 korytarzy, 2 pomieszczeń wc i pomieszczeń umywalki o powierzchni 129 metrów kwadratowych, opisanych w KW numer (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Prudniku, z którym to lokalem związany jest udział właściciela lokalu w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości wspólnej oraz w częściach budynku i urządzeniach, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, wynoszący 0,04.

W uzasadnieniu żądania powód podał, że domaga się wyroku skutkującego zwrotu przez pozwaną do masy upadłości nieruchomości, które pierwotnie stanowiły własności upadłego M. S., a następnie na mocy umów darowizny dokonanych przez upadłego na rzecz pozwanej w dniu 20 i 25 stycznia 2011 roku zostały przekazane pozwanej, poczym zostały przez pozwaną przeniesione na rzecz jej własnej (...) Spółka z o.o., w której prezesem był jej syn, a brat upadłego. Z uwagi na bezskuteczność powyższych darowizn upadłego na rzecz pozwanej, z mocy art. 127 prawa upadłościowego i naprawczego (p. u .i n.)pierwotnie powód domagał się od pozwanej zwrotu równowartości

powyższych nieruchomości na podstawie art. 134 p. u. i n., jako że wydanie nieruchomości w naturze nie było wówczas możliwe, wtedy bowiem pozwana nie była właścicielką przedmiotowych nieruchomości, gdyż wniosła je do spółki (...), a w tej, była jedynym współnikiem. W postępowaniu tym Sąd Okręgowy w Gliwicach Wydział II Cywilny wydał w dniu 6 listopada 2012 roku wyrok, którym nakazał pozwanej zwrot do masy równowartości tych nieruchomości. Wyrok jest prawomocny i tym samym przesądza prawomocnie fakt bezskuteczności wobec masy darowizny, dokonanych przez upadłego. Pozwana wyroku tego nie wykonała, nie zwróciła do masy równowartości nieruchomości. W tych okolicznościach pozwany podjął dalsze czynności procesowe doprowadzając do wydania przez Sąd Okręgowy w Gliwicach prawomocnego obecnie wyroku z dnia 15 października 2013 roku, mocą którego pozwana stała się ponownie właścicielką opisanych w pozwie nieruchomości. Stało się zatem możliwe dochodzenie roszczenia o ich zwrot do masy upadłości w naturze, czego dowód niniejszym pozwem dowodzi. Powód stwierdza przy tym, że w dniu 5 S. z możliwością zawarcia układu. W dniu 21 czerwca 2012 roku Sąd kwietnia 2012 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach ogłosił upadłość M. odebrał M. S. zarząd własny masą upadłości i ustanowił **powoda** zarządcą masy upadłości. W dniu 12 lipca 2012 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach zmienił postanowienie z dnia 5 kwietnia 2012 roku o ogłoszeniu upadłości z możliwością z zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku i ustanowił powoda syndykiem masy upadłości. W dniu 20 stycznia 2011 roku oraz 25 stycznia 2011 roku upadły M. S. dokonał na rzecz M. C. darowizny czterech nieruchomości opisanych w pozwie. Darowizny te uczynione zostały zatem w czasie roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, który został uwzględniony (wniosku z dnia 23 grudnia 2011 roku). Następnie w dniu 10 sierpnia 2011 roku M. C. przeniosła na rzecz (...) Spółki z o.o. z siedzibą w W. Śl. prawo własności powyższych nieruchomości w związku z uchwałą o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki o kwotę 550 tysięcy złotych. W akcie notarialnym do tej umowy oświadczyła, że taka jest wartość łączna wszystkich 4 nieruchomości. Wniosek o podwyższenie kapitału spółki (...) spółka z o.o. został oddalony przez Sąd Rejestrowy – Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział X Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 24 lutego 2012 roku z tego względu, że został on złożony po upływie 6 miesięcy od dnia podjęcia uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego. Nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw (...) została przez (...) Spółkę z o.o. zbyta na rzecz S. i D. S., a jej wartość wskazano na kwotę 25 tysięcy złotych. Obecnie właścicielem tej nieruchomości są kolejne osoby będące siostrą i szwagrem upadłego. Ponieważ dokona przez upadłego w dniu 20 i 25 stycznia 2011 roku darowizna jest bezskuteczna do masy upadłości, to na mocy art. 127 p.u.n. i art. 134 ust. 1 p.u.n. M. C. winna dokonać zwrotu nieruchomości w naturze do masy upadłości albo też do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu. Skoro M. C. zbyła przedmiotowe nieruchomości i początkowe przeniesienie ich naturze na rzecz upadłego było niemożliwe, to zwrócił się Syndyk Masy Upadłego do Sądu z pozwem o zapłatę 550 tysięcy złotych, którą Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek (...) w R. zasądził wyrokiem zaocznym z dnia 6 listopada 2012 roku. Egzekucja należnej kwoty okazała się bezskuteczna, bowiem okazało się, że nie jest możliwe zaspokojenie roszczenia z majątku M. C., gdyż ta, nie posiadała żadnych ruchomości ani nieruchomości. Również bezskuteczne okazały się zajęcia z rachunków bankowych pozwanej. Skutkiem powyższego, roszczenie o zwrot do masy równowartości bezskutecznie wyprowadzonego z niej majątku pozostało niezaspokojone. W tej sytuacji powód doprowadził do wydania wyroku nakazującego (...) spółka z o.o. złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia na rzecz M. C. prawa własności nieruchomości objętych pozwem oraz zasądzenie na jego rzecz kwoty 25 tysięcy złotych tytułem zwrotu wartości nieruchomości położonej w gminie G. stanowiącej działkę (...).

Wyrok zapadł w dniu 15 października 2013 roku pod sygnaturą X GC 120/13.

Obecnie pozwana jest właścicielką tych nieruchomości, i jako taka, zdaniem powoda, uprawniona jest do złożenia stosownego oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia praw do tych nieruchomości na powoda.

Skoro bowiem czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co w skutek tej czynności ubyło z majątku wspólnego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu. Jakkolwiek powód dysponuje prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 6 listopada 2012 roku, na mocy którego pozwana zobowiązana została do uiszczenia na rzecz powoda kwoty 550 tysięcy złotych, to rozstrzygnięcie nie wyłącza możliwości dochodzenia zwrotu nieruchomości w naturze. Zasądzona wyrokiem zaocznym

należność nie została przez pozwaną uiszczona, bowiem okazało się, że zaspokojenie roszczenia z majątku pozwanej jest niemożliwe. Dwie z objętych roszczeniem nieruchomości zostały już po wyprowadzeniu z majątku upadłego obciążone hipotecznie na kwotę o znacznej wartości. Gdyby zatem, na skutek wydania przez sąd rozstrzygnięcia uwzględniającego powództwo w niniejszej sprawie, doszło do odzyskania przez Syndyka i do zbycia przez Syndyka w toku postępowania upadłościowego wymienionych nieruchomości, to i tak roszczenie o zwrot do masy równowartości tych nieruchomości pozostanie w takim zakresie, jakim wartość nieruchomości obciążonych pozostaje do wartości nieruchomości bez obciążeń z majątku upadłego wyszły.

Powód podnosi, że możliwe jest przekazanie przedmiotowych praw własności nieruchomości na rzecz masy nieruchomości jedynie w trybie art. 64 k.c., to jest poprzez stwierdzenie obowiązku pozwanej do złożenia oświadczenia woli, którego treścią będzie przeniesienie na rzecz upadłego M. S. powyższego udziału we współwłasności.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., a w przypadku uznania przez Sąd, że nie nastąpiła przesłanka do odrzucenia pozwu wniósł o oddalenie pozwu i obciążenia powoda kosztem zastępstwa prawnego. Podniósł przy tym pozwany, że nie ma jakichkolwiek przesłanek wskazujących na fakt, że roszczenie Syndyka w stosunku do pozwanej, wynikające z wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach sygnatura II C 260/12 nie zostanie zaspokojone w wyniku egzekucji. Syndyk prowadzi bowiem cały czas egzekucję skierowaną do świadczenia rentowego pozwanej, co miesiąc egzekwując część jej emerytury. Podniósł też, że nieruchomość w K., z której zasądzone wyrokiem jak wyżej 10 tysięcy złotych, także była przedmiotem sprawy prowadzonej przeciwko Spółce (...), od której wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach sygnatura X GC 120/13 zasądzone na rzecz Syndyka masy upadłości M. S. kwotę 25 tysięcy złotych, jako równowartość tej nieruchomości. Prowadzone w tej sprawie postępowanie egzekucyjne skutkuje tym, że (...) spłacił już 25 tysięcy złotych. Zdaniem pozwanego, Syndyk powinien zmniejszyć kwotę dochodzonej wierzytelności od M. C., a nadto zarzuca, że Syndyk podaje nieprawdę, twierdząc, że nieruchomości zostały obciążone hipotecznie po wyprowadzeniu z majątku, skoro hipoteka na nieruchomości w P. została wpisana w dniu 30 grudnia 2010 roku, a więc jeszcze przez pozwanego. Zdaniem pozwanego wyrok zaoczny w sprawie II C 260/12 wydany został na tej samej podstawie prawnej i faktycznej pomiędzy tymi samymi stronami.

Pismem z dnia 8 października 2014 r. (k.400) powód rozszerzył żądanie pozwu w ten sposób, że wniósł roszczenie ewentualne i na wypadek oddalenia dotychczas dochodzonego roszczenia o nakazanie pozwanej złożenia oświadczenia woli, wnoszący, by Sąd uznał za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości umowy darowizny na rzecz pozwanej nieruchomości opisanych w pozwie i nakazanie jej ich wydania powodowi. Powyższe uzasadnia treścią art. 134 ust 1 p.u.i n. Roszczenie ewentualne obejmuje zatem kwestię ujęcia w sentencji wyroku faktu bezskuteczności czynności masy upadłości, po to aby mogło dojść w przyszłości do wpisu nabywcy nieruchomości jako jej właściciela. Powód oczekuje bowiem, aby nieruchomości te weszły w skład masy upadłości i aby to on, a nie podmiot dopisany do księgi wieczystej jako ich właściciel był uprawniony do dokonania ich zbycia. Zdaniem powoda roszczenie dochodzone jako główne zapewnia mu bardziej przejrzystą możliwość zbycia przedmiotowych nieruchomości. Podnosi też, że samo wydanie wyroku zaocznego przeciwko pozwanym w dniu 26 listopada 2012 roku nie mogło de facto doprowadzić do zaspokojenia roszczenia powoda. Stałoby się to dopiero wówczas, gdyby pozwana całą wynikającą z wyroku kwotę uregulowała, bądź to dobrowolnie, bądź to w toku postępowania egzekucyjnego. Wydanie wyroku zaocznego nie jest tożsamym z zaspokojeniem dochodzonego roszczenia. Roszczenie powoda może być uznane za zaspokojone dopiero wówczas, gdy, nieruchomości, którymi rozporządził upadły, wejdą z powrotem w skład masy upadłości i zostanie masie upadłości zwrócona kwota związana z ewentualnym zmniejszeniem wartości nieruchomości.

W powyższej sytuacji pozwana zarzuciła, że roszczenie ewentualne powoda nie może zostać przyjęte z uwagi na treść przepisu art. 132 ust. 3 p. u. i n., bowiem od daty ogłoszenia upadłości działalności M. S. minęło dwa lata. Wobec takiego stanowiska pozwanej, powód sprecyzował żądanie ewentualne, jako roszczenie o ustalenie w trybie art. 189 k.p.c. w miejsce żądania uznania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Bezspornym jest, że wymienione w pozwie nieruchomości stanowiły własność M. S. i, że zbył je na rzecz swojej matki – pozwanej M. C. umowami z dniami z 20 i 25 stycznia 2011 roku.

Bezspornym również jest, że powyższe nastąpiło na rok przed złożeniem przez M. S. wniosku o ogłoszenie upadłości. Wniosek ten złożony został bowiem w dniu 23 grudnia 2011 roku.

Bezspornym też jest, że w dniu 10 sierpnia 2011 roku M. C. przeniosła własność powyższych nieruchomości na rzecz (...) spółki z o.o. z siedzibą w W., w związku z uchwałą o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki o kwotę 550 tys. zł.

5 kwietnia 2012 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach ogłosił upadłość M. S. z możliwością zawarcia układu, które to postanowienie zmienione zostało w dniu 12 lipca 2012 roku (ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku).

Bezspornym również jest, że powód konsekwentnie podejmował czynności zmierzające do zwrotu nieruchomości do majątku Upadłego M. S.. Z powództwa Syndyka masy upadłości M. S. (...) .H. U. (...), Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek (...) w R. wydał w dniu 6 listopada 2012 roku wyrok, mocą którego pozwana została zobowiązana do uiszczenia na rzecz powoda kwoty 550 tys. zł, jako równowartości majątku, który wyszedł z masy Upadłego i, że rozstrzygnięcie wydano w oparciu art. 134 prawa p. u. n. Powód wszczął postępowanie egzekucyjne mające na celu uzyskanie zasądzonej kwoty, które to postępowanie toczy się nadal.

Mimo zapadłego wyroku zaocznego jak wyżej, powód powołując się na treść art.127 p. u. n. oraz 134 p. u. n. wnosi o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli, mocą którego nieruchomości, będące obecnie we własności M. C., zwrócone zostaną do majątku upadłego. Równocześnie powód podnosi, że przekazanie tych praw jest możliwe jedynie w trybie art. 64 k.c., tj. przez stwierdzenie obowiązku pozwanej do złożenia oświadczenia woli.

Równocześnie powód złożył żądanie ewentualne na wypadek oddalenia żądania jak wyżej, wnosząc o ustalenie, że bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są umowy darowizn na rzecz pozwanej nieruchomości opisanych w pozwie i o nakazanie jej ich wydania powodowi. Powyższe uzasadnia treścią art. 134 ust 1 p. u. n. Roszczenie ewentualne obejmuje zatem kwestię ujęcia w sentencji wyroku faktu bezskuteczności czynności masy upadłości, po to aby mogło dojść w przyszłości do wpisu nabywcy nieruchomości jako jej właściciela. Powód oczekuje bowiem, by nieruchomości te weszły w skład masy upadłości i aby to on, a nie podmiot dopisany do księgi wieczystej jako ich właściciel był uprawniony do dokonania ich zbycia.

Powyższe Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów złożonych przez strony, w szczególności z wypisów umów notarialnych i wyroków Sądów.

Sąd zważył co następuje:

Powód wniósł o zobowiązanie M. C. do złożenia oświadczenia woli poprzez nakazanie jej, by złożyła oświadczenie woli o treści, że przenosi na rzecz upadłego M. S. sporne nieruchomości, skutkiem czego zostałyby one w naturze zwrócone do masy upadłości M. S..

Jako podstawę żądania wskazał art.64 k.c. w związku z art. 134 p. u. n.

Zważyć należy, że powód powołując się również na treść art. 134 p. u. n. wniósł o zasądzenie na jego rzecz równowartości nieruchomości, które zostały wyprowadzone z masy upadłego i uzyskał zaspokojenie swojego żądanie poprzez wyrok zaoczny wydany w dniu 6 listopada 2012 roku

W tej dacie bowiem, pozwana nie była właścicielką spornych nieruchomości, gdyż w dniu 10 sierpnia 2011 roku przeniosła ich własność na rzecz (...) spółki z o.o. z siedzibą w W. w związku z uchwałą o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki o kwotę 550 tys. zł.

Wyrokiem z dnia 15 października 2013w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości M. S. Sąd Okręgowy w Gliwicach w sprawie sygn. X GC 120/13 nakazał (...) spółce z o.o. złożenie oświadczenia woli w przedmiocie

przeniesienia na rzecz M. C. prawa własności nieruchomości objętych pozwem oraz zasądzenie na jego rzecz kwoty 25 tys zł tytułem zwrotu nieruchomości leżącej w gminie G..

Pozwana odzyskała więc prawo własności spornych nieruchomości, zatem z datą prawomocności tego wyroku ,zdaniem powoda, możliwe jest wystąpienie z roszczeniem opartym na treści art. 134 p. u. n. o nakazanie jej zwrotu wyprowadzonego majątku do masy upadłego w naturze.

Sporne pomiędzy stronami jest, czy jest możliwe zadośćuczynienie jednemu z żądań przewidzianych w art. 134 p.n. u. , w sytuacji, gdy w uprzednio prowadzonym postępowaniu wydano prawomocny wyrok uwzględniający drugie z żądań wymienionych w przywołanym przepisie. Zgodnie z treścią art. 134 p. u. n., jeśli przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu. Jakkolwiek równowartość spornych nieruchomości w pieniądzu jest zasądzona prawomocnym wyrokiem, to do chwili obecnej wyrok nie został wykonany przez pozwaną. Egzekucja w tym zakresie jest w toku. Powyższe stanowi dla strony powodowej argument przemawiający za takim jej uprawnieniem , z czym pozwana nie zgadza się.

Sąd przychylił się do argumentów pozwanej i stanął na stanowisku, że roszczenie powoda w tym zakresie jest nieuprawnione, i jako takie ,winno zostać oddalone. Roszczenie powoda zostało bowiem zaspokojone poprzez zasądzenie od pozwanej równowartości nieruchomości wyprowadzonych z majątku Upadłego i bez znaczenia jest, że tocząca się egzekucja zasądzonej kwoty prowadzona jest nadal.

Artykuł 127 p.u.n. uznaje za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości te czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem nieodpłatnie albo odpłatnie, lecz w zamian za świadczenie rażąco zaniżone w stosunku do wartości własnego świadczenia. Zakresem z art. 127 ust.1 p.u.n. objęte są więc czynności rozporządzające. Cechą wyróżniającą takie czynności jest ich skutek , polegający na wywołaniu bezpośrednich i zarazem negatywnych zmian w majątkowych prawach podmiotowych podmiotu dokonującego rozporządzenia (wyrok SN z dnia 29.11.2012, V CSK 6/12, LEX nr 1289055).Niewątpliwie z takim rozporządzeniem mamy do czynienia w niniejszej sprawie, gdzie M. S. darował swojej matce nieruchomości przed upływem roku od złożenia przez niego wniosku o ogłoszenie upadłości .

Art. 134 p.u.n. uznać należy za wyczerpującą regulację roszczeń przynależnych syndykowi w związku z bezskutecznością każdej czynności prawnej .Wyłącznym celem bezskuteczności oraz zaskarżalności czynności upadłego kompleksowo uregulowanych w art. 127-135 u.p.n. oraz w przepisach kodeksu cywilnego ,do których odsyła art. 131 u.p.n. jest wyrównanie uszczerbku w masie upadłości . Wyrównanie to orzeczono wyrokiem zasądającym od pozwanej na rzecz powoda równowartości wyprowadzonych z majątku Upadłego nieruchomości.

Sąd zważył, że powód rozszerzył swoje roszczenie o żądanie ewentualne. wnosząc o ustalenie, że bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są darowizny uczynione przez Upadłego na rzecz pozwanej i nakazanie ich wydania dom masy Upadłego.

Sformułowanie żądania ewentualnego sprawia, że Sąd orzeknie o takim żądaniu tylko wtedy, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu. Jeśli natomiast uwzględni żądanie wymienione w pierwszej kolejności, to o żądaniu ewentualnym nie będzie orzekał. Jest to szczególny wypadek kumulacji roszczeń. Skoro Sąd w niniejszym postępowaniu oddalił żądanie wymienione w pierwszej kolejności, podjął rozważania odnośnie zasadności żądania zgłoszonego drugiej kolejności i zajął stanowisko, zgodnie z którym nie mógł również uwzględnić żądania ewentualnego zgłoszonego przy żądaniu pierwszym, tj. ustalenia w trybie art. 189 k.p.c. Zgodnie bowiem z tym przepisem powód, winien był wykazać interes prawny, stanowiący przesłankę merytoryczną powództwa o ustalenie. Przesłankę tę mógł wykazywać w toku postępowania. Pojęcie interesu prawnego należy do zagadnień związanych z oceną zasadności powództwa na zasadzie art. 189 k.p.c., a nie oceną z punktu widzenia przepisu prawa formalnego. Interes prawny nie zachodzi, gdy możliwe jest wniesienie powództwa o zasądzenie świadczenia. Skoro zatem interes powoda można było zrealizować wprost- w drodze powództwa o świadczenie wyrównujące uszczerbek spowodowany bezskuteczną czynnością Upadłego , to Syndyk nie ma interesu prawnego w uzyskaniu wyroku

ustalającego bezskuteczność tej czynności, bowiem legło to u podstaw wyroku zaocznego zasądającego na rzecz powoda równowartość nieruchomości zbytych przez Upadłego.

O kosztach Sąd orzekł pomyśli art. 98 k.p.c.